

KOHTUOTSUS

EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohus	Tallinna Halduskohus
Kohtunik	Marion Vakker
Otsuse tegemise aeg ja koht	08. detsember 2006, Tallinn
Haldusasja number	3-05-979
Haldusasi	AS X (asutamisel) ja AS Y kaebused Finantsinspektsiooni 27.09.2005 otsuse nr 74 tühistamiseks ja Finantsinspektsioonile ettekirjutuse tegemiseks
Asja läbivaatamise kuupäev	23.november 2006
Menetlusosalised	AS X (asutamisel), esindaja Sven Sillar, AS Y, esindaja Kaimo Rääpo Vastustaja Finantsinspektsioon, esindajad Margus Normak ja Gerle Reinumägi
RESOLUTSIOON	Jätta AS X ja AS Y kaebused rahuldamata.
Edasikaebamise kord	Otsuse peale on õigus 30 päeva jooksul otsuse avalikult teatavakstegemisest esitada apellatsioonkaebus Tallinna Ringkonnakohtule.

ASJAOLUD

01.10.2004 esitas AS X (asutamisel) (edaspidi – X) Finantsinspektsioonile taotluse krediidasutuse tegevusloa saamiseks. X asutajaks oli AS Y ja X asutamisosus on tõestatud Tallinna notari Marika Rei poolt 30.09.2004.

20.10.2004 teatas Finantsinspektsioon oma kirjaga nr F14-2/2389 X esindajale, et ta alustas krediidasutuse tegevusloa taotluse läbivaatamise menetlust. Tuginedes KrAS §13 lg 6 palus inspektsioon taotlejal täpsustada mitmeid andmeid.

09.12.2004 Finantsinspektsiooni kirjaga nr F14-2/2389 paluti X-l esitada täpsustavaid asjaolusid ja selgitusi. Samas kirjas juhatakse X tähelepanu asjaolule, et 25.11.2004 võttis Riigikogu vastu Krediidasutuste seaduste ja Äriseadustiku muutmise seaduse, millega

muudetakse olulisel määral krediidasutuse tegevusloa, selle andmise või sellest keeldumise menetluse sätteid, et seaduse muudatus jõustub 01.01.2005 ja et seaduse muudatused võivad tingida ka muutusi X tegevusloa taotluse läbivaatamise menetluses.

26.01.2005 Finantsinspektisooni kirjaga nr F14-2/2389 paluti X-l esitada mitmeid selgitusi ja lisaandmeid.

11.03.2005 Finantsinspektisooni kirjaga nr F14-2/2389 paluti X-l tuginedes KrAS §13¹ lg 1 p 3 täpsustada äriplaani ja raamatupidamise sise-eeskirjadesse puutuvaid asjaolusid.

05.04.2005 Finantsinspektisooni kirjaga nr F14-2/2389 paluti X-l tasuda aktsiakapitali sissemakse hiljemalt 25.04.2005 ja esitada inspektisioonile sellekohased dokumendid. X tasus aktsiakapitali sissemakse 80 miljonit krooni Eesti Panka 25.04.2005 ja esitas sellekohase tõendi inspektisioonile.

28.04.2005 Finantsinspektisooni kirjaga paluti X-l tuginedes KrAS §13³ lg 2 selgitada, millistest allikatest ja milliste tehingute tulemusel moodustas AS Y summa X aktsiakapitali sissemaksmiseks.

12.05.2005 Finantsinspektisooni kirjaga esitati Y`le järelepäring seonduvalt viimase poolt esitatud laenulepingutega.

26.05.2005 Finantsinspektisooni kirjaga paluti Y`l tulenevalt tema 19.05.2006 vastusest inspektisioonile, esitada Y 2004.a. majandusaasta aruanne ja ettevõtte bilansi ja kasumiaruanne seisuga 31.05.2005. Samuti soovis inspektisioon saada täiendavat informatsiooni Y aktsionäride kohta.

10.06.2005 Finantsinspektisooni kirjas Y`le ja X-le märgitakse, et taotleja ja tema asutaja ei ole esitanud kõiki seaduses nimetatud dokumente ja andmeid ning täitnud seaduses krediidasutusele esitatud nõudeid. Inspektisioon palus X-l ja Y`l esitada hiljemalt 10.07.2005 arvamuse ja vastuväited kirjas toodud asjaolude suhtes.

16.06.2005 esitas Y inspektisioonile taotluse aktsiakapitalina sissemakstud summa 80 mln krooni tagastamiseks Y pangaarvele Hansapangas. Taotleja märgib taotluses, et ta võtab endale kohustuse tasuda X aktsiakapitali sissemakse viie pangapäeva jooksul krediidasutuse tegevusloa väljaandmise päevast.

20.06.2005 Finantsinspektisooni kirjas Y`le märgitakse, et pärast X aktsiakapitali sissemakse tagastamist ei vastaks X KrAS §24 lg 2 ja §35 lg 1 sätestatud nõuetele ja et nimetatud asjaolu tingib X taotluse rahuldamata jätmise. Y`l paluti hiljemalt 10.07.2005 esitada oma arvamus ja vastuväited esitatud asjaolu kohta.

01.07.2005 inspektisioonile saadetud kirjas palus X, et inspektisioon teeks oma lõpliku otsuse 10.juuliks 2005.

27.09.2005 Finantsinspektisooni juhatuse otsusega nr 74 keelduti X-le krediidasutuse tegevusloa andmisest. Otsuse tegemise õiguslikuks aluseks on KrAS §13¹ lg 1 p 2, §15 lg 1 p 2 ja 4, §29 lg 4 ja §31 lg 3 p 7.

KAEBUSE ESITAJA, X (ASUTAMISEL) SEISUKOHT

Kaebaja leiab, et vastustaja on ilma seadusliku aluseta keeldunud talle tegevusloa väljastamisest rikkudes sellega PS §31 tagatud ettevõtlusvabaduse õigust.

Finantsinspektisioon keeldus asutamisel olevale pangale tegevusloa andmisest lähtudes otsuse tegemise ajal, so 27.09.2005, kehtinud KrAS redaktsioonist. Kaebaja on aga seisukohal, et tegevusloa andmise küsimus tulnuks lahendada mitte otsuse tegemisel kehtiva seaduse kohaselt, vaid selle seaduse redaktsiooni alusel, mis kehtis kaebaja poolt tegevusloa taotluse esitamise ajal.

Kaebaja on seisukohal, et normid, mida kohaldatakse tegevusloa andmise otsustamisel on oma olemuselt menetlusõigusnormid. Finantsinspektisooni poolt pangale tegevusloa andmine kujutab endast toimingut ehk haldusmenetlust. HMS § 5 lg 5 sätestab järgmist: *Kui*

haldusmenetlust reguleerivad õigusnormid muutuvad menetluse ajal, kohaldatakse menetluse alguses kehtinud õigusnorme. Kaebaja loeb need KrAS normid menetlusõiguslikeks, millest juhitudakse tegevusloa andmise või keeldumise küsimuse otsustamisel.

Seadusandja tahe selles, kas seaduse muudatustele antakse tagasiulatuv jõud või mitte, selgub seaduse rakendussätetest. 01.01.2005 jõustunud KrAS muudatuste rakendussätetes ei ole öeldud sõnagi selle kohta, et 01.01.2005 jõustunud seadusele antakse tagasiulatuv jõud. Seadusandja ei öelnud, et uues seaduses kohaldatavaid põhimõtteid rakendatakse ka nende Finantsinspeksioonile esitatud taotluste osas, mida menetletakse seadusemuudatuste jõustumisel, ehk siis 01.01.2005. Esitatud järeldust kinnitab ka Riigikogu poolt 09.02.2005 vastuvõetud „Väärtpaberituru seaduse, finantsinspeksiooni seaduse, Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ning krediitiasutuste seaduse muutmise seaduse“ § 74, milles sätestatakse sõnaselgelt, et käesoleva seaduse §73 kohaldatakse tagasiulatuvalt 2005.a. 1.jaanuarist. Seega tuleneb viimati viidatud seadusest ühemõtteliselt seadusandja tahe, et juhul, kui KrAS muudatustele soovitakse anda tagasiulatuvat jõudu, siis sätestatakse vastav asjaolu sõnaselgelt seadusemuudatuse rakendussätetes. Juhul, kui rakendussätetes ei ole aga midagi kirjas uutele jõustuvatele normidele tagasiulatava jõu andmise kohta, siis uutele normidele seadusandja tagasiulatuvat jõudu anda ei ole soovinud ning teistsugune tõlgendus oleks käsitletav seadusandja tahte meelevaldse eiramisena.

KrAS 01.01.2005 jõustunud muudatused käsitlevad pangale tegevusloa andmist ning seadusandja on täpsustanud ning ka oluliselt täiendanud pangale tegevusloa andmisest keeldumise aluseid. Sellest tulenevalt pidi seadusandja just KrAS muudatuste rakendussätetes lahendama küsimuse sellest, millist seaduse redaktsiooni kohaldatakse nende pangaasutamise taotluste suhtes, mis on esitatud enne 01.01.2005 ning mida menetletakse seaduses tehtavate muudatuste hetkel. Kuna täitevvõim mõistis valesti seadusandja tahet muudatustele tagasiulatava jõu mitteandmisest, on Finantsinspeksioon kohaldanud kaebaja taotluse lahendamisel kohaldamisele mittekuuluvat seadust.

Juba Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 1994 aasta 30. septembri lahendis asjas nr III-4/A-5/ 94 asuti seisukohale, et õiguse üheks üldpõhimõtteks on, et üldreeglina ei tohi seadusel olla tagasiulatuvat jõudu. Põhiseaduse mõtte kohaselt on Eestis õiguse üldpõhimõtteks õiguspärase ootuse printsiip. Selle printsiibi kohaselt on igaihel õigus tegutseda mõistlikus ootuses, et rakendatav seadus jääb kehtima. Igaiüks peab saama temale seadusega antud õigusi ja vabadusi kasutada vähemalt seaduses sätestatud tähtaja jooksul. Seaduses tehtav muudatus ei tohi olla õiguse subjektide suhtes sõnamurdlik.

Samuti on menetluse ajal seaduses tehtavate muudatuse õiguslikku tähendust analüüsitud Riigikohtu halduskolleegiumi lahendis nr 3-3-1-20-01. Selles lahendis jõudis Riigikohus veendumusele, et elamisloa menetlemise ajal toimunud seadusemuudatus omab taotleja jaoks üksnes siis õiguslikku tähendust, kui uus seaduse redaktsioon on taotleja suhtes soodsam, kui varasem redaktsioon. Riigikohus tuvastas sõnaselgelt järgmist: *Alalise elamisloa taotluse esitamise ajal kehtinud Välismaalaste seaduse redaktsioon võis N. Popovale olla soodsam kui redaktsioon, mille alusel tema taotlus jäeti rahuldamata. Taolistel juhtudel tuleb üldreeglina rakendada seaduse seda redaktsiooni, mille alusel taotlus esitati.*

Käesoleval juhul tegid kaebaja aktsionärid otsustuse asutada pank just ja ainult kuni 31.12.2004 kehtinud KrAS redaktsiooni alusel. Kaebaja aktsionäridel ei olnud mõtteski, et seadusandja võiks olla sõnamurdlik ja kehtestada seadusesse uusi tingimusi, mis õigustaksid pangana tegutsemiseks tegevusloa mitteandmist. Küll püüab aga Finantsinspeksioon jätta

muljet, et seadusandja tahe ja eesmärk oli suunatud sõnamurdlikult uute põhimõtete kohaldamisele ka juba varasemalt esitatud taotluste lahendamisele.

Finantsinspeksioon õigustab 01.01.2005 jõustunud KrAS redaktsiooni kohaldamist eelkõige sellega, et uus KrAS redaktsioon on kaebaja suhtes soodsam, kui taotluse esitamise ajal kehtinud KrAS sõnastus. Selline õiguslik positsioon on tegelikkusele mittevastav.

Küsimus sellest, milline on taotleja jaoks soodsam seaduseredaktsioon, sõltub eelkõige haldusorgani poolt tehtavast lõppotsustusest. Ehk teiste sõnadega öeldes, kui varasema redaktsiooni alusel puudus Finantsinspeksioonil õiguslik alus keelduda tegevusloa andmisest, aga uue seaduse redaktsiooni alusel esineb õiguslik võimalus tegevusloa andmisest keeldumiseks, siis ei ole hilisem redaktsioon kaebaja jaoks võrreldes varasema redaktsiooniga soodsam.

Finantsinspeksioon tuvastas vaidlustatud haldusaktis, et pangana tegutsemiseks nõutav aktsiakapital on otsuse tegemise ajaks sissemaksmata ning kõrvaltingimuse kasutamist aktsiakapitali sissemaksmisel ei ole seadusandja lubanud kasutada. Võimalus kasutada aktsiakapitali sissemaksmisele kõrvaltingimust oli Finantsinspeksioonil aga olemas ka taotluse esitamise ajal kehtinud HMS alusel. Kuni 31.12.2004 kehtinud KrAS redaktsioon küll ei sätesta kõrvaltingimuse kohaldamise võimalust, kuid samas kehtis 2004 aasta oktoobris HMS § 53, mis üldreeglina võimaldas haldusmenetluses kasutada kõrvaltingimust.

01.01.2005 jõustunud KrAS redaktsiooni § 14 lg 2 sätestab, et Finantsinspeksioon võib tegevusloa andmisel kehtestada taotlejale kohustuslikke kõrvaltingimusi, lähtudes käesoleva seaduse § 15 lõikes 1 sätestatud asjaoludest. KrAS § 15 lg 1 p 2 reguleerib aktsiakapitali sissemaksmist. Seega on seadusandja kehtivas seaduses andnud Finantsinspeksioonile võimaluse kohaldada diskretsiooniõiguse alusel aktsiakapitali sissemaksmisele kõrvaltingimust. Kuid tegemist on üksnes senikehtinud põhimõtete ülekordamisega. Tegelikult on Finantsinspeksioonil kogu aeg olnud võimalus kohaldada loodava panga aktsiakapitali sissemaksmiseks kõrvaltingimust. Järelikult ei ole 01.01.2005 jõustunud KrAS redaktsioon ainuüksi sellepärast kaebajale soodsam, et uues redaktsioonis on sõnaselgelt sätestatud kõrvaltingimuse kohaldamise võimalus aktsiakapitali sissemaksmise võimaldamiseks.

Finantsinspeksioon viitas tegevusloa andmisest keeldumise alusena 01.01.2005 jõustunud KrAS § 15 lg 1 p 2 ja 4, 29 lg 4 ja 31 lg 3 p 7. Juhul, kui kuni 31.12.2004 kehtinud KrAS ei näinud ette selliseid tegevusloa andmisest keeldumise aluseid, nagu need sätestab hiljem jõustunud seadus, siis ei ole Finantsinspeksiooni poolt tegevusloa andmisest keeldumise otsus vastuvõetud soodsama seaduse alusel, nagu seda proovib väita Finantsinspeksioon.

Panga tegevusloa andmisest keeldumise sisuline põhjus tundub seisnevat selles, et tegevusloa andmise otsustamise hetkeks oli kaebaja aktsionär võtnud ajutiselt tagasi Eesti Pangas avatud kontolt aktsiakapitalina tasutud 80 mln krooni. Samas kinnitas aktsionär, et raha tagasivõtmine on põhjustatud üksnes Finantsinspeksiooni poolsest suutmatusest lahendada esitatud pangana tegutsemise taotlust mõistliku aja jooksul, kuid vastustaja tõlgendas seda meelevaldselt võimetusena maksta aktsiakapital hiljem uuesti sisse. Kuna Eesti Panga kontolt ei tasutud aktsiakapitali sissemaksjale mitte mingisugustki intressi ning puudus selgus, kas loodavale pangale antakse tegevusloa, oli aktsionäri selline samm majanduslikult otstarbekas ja mõistetav. Ebamõistlik oli kõrvaldada käibest 80 mln krooni mitmeks kuuks saamata sellest mingit kasu (intressi) või vastutasu (aktsiad ja sellest tulenevad õigused). Samas kinnitas aktsionär, et tasub aktsiakapitali sisse viivitamatult, kui Finantsinspeksioon on otsustanud tegevusloa andmise küsimuse. Aktsionär palus kehtestada aktsiakapitali sissemaksmisele 5-päevase tähtaja kõrvaltingimuse näol. Aktsionär tasunuks aktsiakapitali pärast seda, kui Finantsinspeksioon andnuks põhimõttelise loa pangana tegutsemiseks. Aktsionäri sellele

taotlusele Finantsinspeksioon sisuliselt ei reageerinudki, küll aga märgiti tegevusloa andmisest keeldumise otsuses, et aktsiakapitali sisse makse tegemiseks ei ole võimalik kasutada kõrvaltingimust.

Kuni 31.12.2004 kehtinud KrAS § 14 lg 1 p 1 sätestas läbi § 15 lg 1 p 1 järgmist:

Finantsinspeksioon keeldub tegevusloa andmisest, kui asutatava krediitiasutuse aktsia- või osakapital ei ole täielikult rahas sisse makstud või kui tegevusloa taotleva äriühingu neto-omavahendid ei vasta käesolevas seaduses sätestatud nõuetele. Nagu eelpool märgitud, võis Finantsinspeksioon HMS § 53 alusel kasutada aktsiakapitali sisse maksmiseks kõrvaltingimust ka kuni 31.12.2004 kehtinud KrAS redaktsiooni alusel. Seega sai Finantsinspeksioon tegevusloa andmisest keelduda kuni 31.12.2004 kehtinud KrAS alusel ainult siis, kui taotleja ei täitnud Finantsinspeksiooni poolt kõrvaltingimuses sätestatud tähtaja jooksul aktsiakapitali sisse maksmist. Kuna taotluse esitamise ajal kehtinud seadus nägi ette tegevusloa keeldumise alusena 2 asjaolu üheaegset esinemist – aktsiakapitali mitteõigeaegne sisse maksmine ning taotletava äriühingu neto-omavahendite mittevastavust KrAS nõuetele – pidi Finantsinspeksioon kuni 31.12.2004 kehtinud KrAS alusel tõendama mitte ainult fakti, et aktsiakapital ei ole nõutud ajaks sisse makstud, vaid veel ka seda, et taotleva äriühingu neto-omavahendid ei vasta KrAS nõuetele.

01.01.2005 jõustunud seaduse alusel pidi Finantsinspeksioon aktsiakapitali mittedisse maksmise kontekstis tõendama ainult seda, et asutatav äriühing ei ole võimeline aktsiakapitali täielikult sisse maksta. Millised tõendid seda asjaolu kinnitavad, ei ole seadusandja sätestanud. Käsitletaval juhtumil on fakt, et loodava panga aktsionär tasus aktsiakapitalina sisse 80 miljonit krooni. Nimetatud asjaolu kinnitab võimelisust aktsiakapitali täielikuks sisse maksmiseks.

Võrreldes enne 01.01.2005 kehtinud KrAS samasisulisi sätteid hilisemalt jõustunud KrAS sõnastusega, on üheselt selge, et tegevusloa taotleja jaoks on soodsam varasem KrAS redaktsioon. Sest varasema seaduse kohaselt oli Finantsinspeksiooni tõendamiskoormis tegevusloa andmisest keeldumise otsuse tegemiseks suurem, kui hilisemalt jõustunud seaduse alusel.

Finantsinspeksioon asus tegevusloa andmisest keeldumise otsuses seisukohale, et alates 01.01.2005 kehtiva KrAS alusel ei ole võimalik aktsiakapitali sisse maksmise osas kohaldada kõrvaltingimust, sest vastupidisel juhul puuduks Finantsinspeksioonil võimalus kontrollida aktsiakapitali päritolu. Isegi, kui kaebaja taotlust peaks lahendama 01.01.2005 jõustunud seaduse alusel, on Finantsinspeksioon ebaõigesti jätnud kohaldamata aktsiakapitali sisse maksmise osas kõrvaltingimuse, kuigi seadusandja on KrAS § 15 lg 1 p 2 jätnud Finantsinspeksioonile võimaluse kohaldada diskretsiooniõiguse alusel aktsiakapitali sisse maksmisele kõrvaltingimust. Asudes aga seisukohale, et Finantsinspeksioonil puudub kaalutusõigus antud küsimuses, on täitevvõim teinud diskretsiooniveega otsuse, kuna ei ole ära tundnud kaalutusõiguse olemasolu ning on jätnud kaalutusotsustuse üldse tegemata. Seda viga ei ole võimalik kohtumenetluses parandada. Finantsinspeksioon peab asja uuel läbivaatamisel sisuliselt hindama võimalust aktsiakapitali sisse maksmiseks kasutada kõrvaltingimust ning võimaldada aktsiakapitali selliselt ka sisse maksta.

Finantsinspeksiooni viidatud rikkumised toovad endaga automaatselt kaasa vaidlustatud haldusakti seadusevastasuse. Ja seda isegi sõltumata muudest Finantsinspeksiooni poolt tegevusloa andmisest keeldumise alustest. Kuna aktsiakapitali sisse maksmise nõue on oma olemuselt panga tegevusloa saamiseks algne ja esmane nõue, siis Finantsinspeksiooni eksimus aktsiakapitali sisse maksmist reguleerivate normide tõlgendamisel tõi möödapääsmatult kaasa põhjendamatu keeldumise tegevusloa andmisest.

Vaidlustatud otsuse tühistamise korral on vältimatu asja uueks arutamiseks saatmine ka seetõttu, et vastustaja on sõnaselgelt kinnitanud, et ta ei ole haldusmenetlust läbi viinud täies ulatuses. Seega on vastustaja jätnud kontrollimata haldusmenetluses tähtsust omavad asjaolud ning kohus ei saa seda teha vastustaja eest.

X palub kohut tühistada Finantsinspektsiooni 27.09.2005 otsus nr 74 ja saata asi inspektsioonile tagasi uuesti läbivaatamiseks. Samuti palub kaebaja mõista vastustajalt välja kantud kohtukulud.

KAEBUSE ESITAJA, AS Y SEISUKOHT

Kaebaja on seisukohal, et vaidlustatud otsus rikub tema õigusi vabale eneseteostusele (PS § 19) ja ettevõtlusele (§ 31). Kaebaja on X asutajaks ja tulevaseks aktsionäriks. Taotluse esitamise ajal kehtinud KrAS § 13 lg 1 peeti silmas, et taotluse esitab ja haldusmenetluse pooleks on asutaja ning mitte asutamisel olev äriühing. Seega mõjutab X suhtes tehtav haldusakt kaebaja kui aktsionäri varalisi õigusi. Kui krediidasutuse tegevusluba oleks väljastatud ja asutatud äriühing saanuks hakata teenima tulu, siis suurendab see kaebaja kui aktsionäri vara. Samuti võimaldab eduka majandustegevuse puhul teenida dividende.

Haldusaktile kõrvaltingimuse seadmine oli HMS § 53 lg 3 järgi kohane ja lubatav. Ka uues, 01.01.2005 kehtivas KrAS redaktsioonis, mida vastustaja peab kaebajale soodsamaks, on kõrvaltingimus lubatav.

Vastustaja kontrollis sisuliselt kapitali sissemaksimisega seotud asjaolusid pärast kaebaja poolt sissemakse (25.04.2005. a) tegemist. Kaebaja esitas nõutud tõendid ja selgitused, misjärel vastustaja ei pidanud vajalikuks täiendavate tõendite või selgituste esitamist edasises haldusmenetluses.

Kõrvaltingimuse seadmisega oli kaebaja nõus ja see ei oleks saanud tekitada ületamatuid õiguslikke vaidlusi. HMS § 53 lg p 3 kohaselt on üheks kõrvaltingimuseks *lisatingimus haldusakti põhiregulatsioonist tuleneva õiguse tekkimiseks*. Seega oleks olnud mõistlik siduda krediidasutusena tegutsemise õiguse tekkimise aktsiakapitali sissemaksimise ja allikate tõendamise kohustusega. Kui kaebaja ei oleks maksnud vastustaja poolt määratud tähtaja jooksul sisse aktsiakapitali ja tõendanud rahuldavalt allika päritolu, siis ei oleks X-l tekkinud õigust krediidasutusena tegutseda. Kaebaja ei oleks saanud esitada avaldust äriregistrile ja seetõttu ei oleks saanud tekkida küsimust krediidasutuse likvideerimisest.

Kaebaja rõhutab veel seoses kõrvaltingimusega, et seda sooviti üksnes ühe tingimuse osas, s.o. raha maksmine pärast tegevusloa andmist. Oli ju nimetatud kõrvaltingimus seotud sellega, et ei olnud teada, kaua menetlus veel kestab ja raha, s.o 80 mln krooni seisab intressi ja tulu teenimata Eesti Pangas.

Erinevalt vastustajast märgib kaebaja, et kõrvaltingimust ei soovitud aktsiakapitaliks makstava raha allikate osas. Kaebaja väljendas üheselt vastustajale, et kontrollige raha päritolu allikad enne ära, seejärel seadke kõrvaltingimus. Sisuliselt vastustaja raha päritolu ka kontrollis, kui kaebaja tegi rahalise sissemakse 25.04.2005. Vastustaja küsis ka dokumente raha päritolu kohta, need esitati ja hiljem selliseid täiendavaid tõendeid enam ei küsitud.

Vaidlustatud otsuses kinnitab vastustaja, et: *on ilmne, et X ja tema asutaja poolt Finantsinspektsioonile seni menetluse jooksul esitatud tõendid on kohased tõendamaks /.../ rahaliste vahendite päritolu /.../*. Seega võtab vastustaja omaks, et kontrollis 25.04.2005. a sissemaksiks kasutatud raha allikaid ja allikate päritolu tõendamiseks oli tal piisavalt

tõendeid. Kuna uusi allikaid kaebuse esitaja ei kasuta, vaid teostab aktsiakapitali sissemaks talle 17.06.2005. a tagastatud raha arvelt, puudub igasugune vajadus kontrollida uuesti samu allikaid. Pealegi on vastustajal võimalus nõuda andmeid raha allikate osas enne raha maksmist ja hiljem kontrollida esitatud andmete õigsust. Kui kaebaja esitas ebaõigeid andmeid, siis tunnistab vastustaja väljaantud tegevusloa kehtetuks KrAS § 17 lg 1 p 2 alusel.

Kaebaja arvates on vastustaja tegevus olnud vastuolus hea halduse põhimõtetega ega ole olnud suunatud loa väljastamisele vaid sellele, kuidas luba mitte väljastada. Vastavalt AS § 247, § 250 lg 1 p 3 tuleb aktsiakapital sisse maksta enne avalduse esitamist äriregistrile, so enne äriühingu registreerimist ja tegevuse alustamist. Seetõttu on täielikult välistatud olukord, kus asutatavale pangale väljastatakse krediidasutuse tegevusluba ja ta asub tegutsema enne aktsiakapitali sissemaksmist. Kuna AS sätted tagavad asutatava äriühingu puhul aktsiakapitali sissemaksmise enne äriregistrisse kandmist ilma igasuguste eranditeta, siis puudub Finantsinspeksioonil vajadus nõuda aktsiakapitali sissemaksmist enne tegevusloa andmist või sissemaksmise võimalikkuse vaieldamatut tõendamist.

Kui kaebaja ei tee aktsiakapitali sissemaksset ja teda ei kanta äriregistrisse, on Finantsinspeksioonil õigus enne aktsiakapitali tasumist antud tegevusluba KrAS § 17 lg 1 p 1 alusel kehtetuks tunnistada.

Kaebaja on seisukohal, et vastustaja ei ole käesoleval juhul kaalunud, kas ja miks on aktsiakapitali sissemaksmise tõendamise nõue sobiv, vajalik ja proportsionaalne arvestades nii avalikku huvi ja kaebaja subjektiivseid õigusi. Kaebaja märgib, et aktsiakapitali sissemaksmise tõendamisest ei saa järeldada tingimata aktsiakapitali hilisemat sissemaksmist. Kaebaja võib pärast tegevusloa saamist ja enne aktsiakapitali maksmist oma tahet muuta ja loobuda plaanist krediidasutus asutada. Sellisel juhul tunnistab vastustaja välja antud tegevusloa kehtetuks ja avalikku huvi ei ole millegagi riivatud. Ka seetõttu ei ole aktsiakapitali sissemaksmise tõendamisele tarbetute kriteeriumite esitamine kooskõlas seadusega.

Vastustaja on oma otsuse materiaalse õiguspärasuse õigustamiseks toonud välja väite nagu ei vastavat kaebaja krediidasutuse aktsionärile esitatavatele nõuetele oma finantsseisundi poolest. Ühtegi asjakohast sõltumatu eksperdi arvamust selle kohta, et kaebaja ei olnud finants-suutlik, esitatud ei ole. Ka ei puutu nimetatud motiiv sisuliselt asjasse, sest sellise hinnangu andmiseks puudus vastustajal õiguslik alus.

Hinnates kaebaja finantsvõimekust, märgib vastustaja kaevatavas otsuses, et *seisuga 30. mai 2005 ei olnud AS Y suuteline jätkama oma tegevust*. Juba ainuüksi asjaolu, et kaebaja tegutseb käesoleva ajani äriühinguna, on vaieldamatuks tõendiks vastustaja hinnangu ekslikkusele.

Krediidasutuse tegevusloa andmise otsustamise hetkeks oli kaebaja võtnud ajutiselt tagasi Eesti Pangas avatud kontolt aktsiakapitalina tasutud 80 mln krooni. Samas kinnitas aktsionär, et raha tagasivõtmine on põhjustatud üksnes Finantsinspeksiooni poolsest suutmatusest lahendada esitatud pangana tegutsemise taotlust mõistliku aja jooksul, kuid vastustaja tõlgendas seda meelevaldselt võimetusena maksta aktsiakapital hiljem uuesti sisse.

Kaebaja palub kohut tühistada Finantsinspeksiooni 27.09.2005 otsus nr 74 ja mõista vastustajalt välja kantud kohtukulud.

VASTUSTAJA SEISUKOHT

Finantsinspeksioon vaidleb kaebustele vastu ja palub need jätta rahuldamata.

Vastustaja leiab, et kaebajad on ebaõigelt määratlenud antud haldusmenetluses kohaldatava õigusnormi ning on eksimuses seoses inspeksiooni poolt läbiviidud haldusmenetluses kohaldamisele kuuluva õigusnormi ebasoodsuses kaebajate suhtes. HMS §5 lg 5 regulatsioon puudutab vaid norme, mis reguleerivad haldusorgani poolt läbiviidava haldusmenetluse korraldust, mitte aga haldusorgani poolt antud haldusakti õigusliku aluse moodustava materiaaõigusnormi redaktsiooni kohaldamist. Kaebajate viide HMS §5 lg 5 ei ole antud asjas asjakohane, kuna see reguleerib inspeksiooni poolt läbiviidavat haldusmenetlust, mitte aga vaidlustatud otsuse õiguslikke aluseid. X 01.10.2004 esitatud taotluse lahendamise ajal ei toimunud muutusi inspeksiooni poolt läbiviidavat haldusmenetlust reguleerivates õigusnormides.

Inspeksioon kohaldas vaidlustatud otsuses X suhtes soodsamat õigusnormi. Kuna X taotles endale krediidasutuse tegevusloa väljastamist, siis jõudis inspeksioon järelduseni, et kaebaja suhtes on soodsam KrAS alates 01.01.2005 kehtiv redaktsioon. KrAS § 14 ja 15 sätete võrdlemisel selgub, et kuni 01.01.2005 kehtinud KrAS §15 redaktsioon sisaldas seadusandja poolt antud imperatiivset keeldu inspeksioonile tegevusloa väljastamiseks isikule, kes ei olnud täitnud kas või ühte krediidasutuse tegevusloa andmise eeltingimust, sh aktsiakapitali sissemaksmise ja olemasolu nõuet. Seega ei saanud nimetatud sätete kohaldamisel inspeksioon rakendada kaalutusõigust, vaid oli kohustatud käituma ettenähtud viisil – keelduma tegevusloa andmisest.

Alates 01.01.2005 kehtiv KrAS näeb ette inspeksiooni kaalutusõiguse vastavate KrAS-s asutatavale krediidasutusele seatud kohustuste täitmise ning annab vastavalt oma §14 lg 2 võimaluse inspeksioonile seada kõrvaltingimusi §15 seatud tingimuste täitmiseks. Seega on alates 01.01.2005 kehtiv KrAS §15 redaktsioon kaebaja jaoks soodsam.

Kaebaja seisukoht, et kuni 01.01.2005 kehtinud KrAS §14 lg 1 p 1 ei sisaldanud obligatoorset nõuet krediidasutuse aktsiakapitali rahalisele sissemaksmisele, on ekslik. Nimetatud säte kohustas krediidasutuse asutajat aktsiakapitali sisse maksta ning nimetatud asjaolu tuli inspeksioonil menetluse käigus üheselt tuvastada. Krediidasutuse tegevusloa taotleja kohustuseks aga oli tagada talle aktsiakapitalina üle antud vara säilimine. Seda seisukohta kinnitab ka ÄS §274 lg 1 sätestatud keeld aktsiaseltsil oma aktsionäriks tema poolt tehtud aktsiakapitali sissemaks tagastada. ÄS §274 lg 1 nimetatud keeldu ei järgitud kaebajate poolt. Kuna aktsiakapitaliks sisse makstud summade tagastamine X asutajale oli seadusega keelatud, siis alates sisse makstud aktsiakapitali tagastamisest puudus kaebajal rahaliselt sisse makstud aktsiakapital.

Alates 01.01.2005 kehtiv KrAS §15 lg 1 p 2 redaktsioon oli X jaoks soodsam kui kuni 01.01.2005 kehtinud KrAS §15 lg 1 p 1 tuleneva KrAS §14 lg 1 p 1 redaktsioon, kuna sellega kaasneb väiksem majanduslikult koormav tagajärg kaebajatele.

Samas on kaebajad tunnustanud inspeksiooni poolt kohaldatud õigusnormi kohasust. Nimelt on kaebajad korduvalt alates 01.01.2005 kehtivale KrAS sätetele tuginenud oma kirjavahetuses inspeksiooniga.

Kaebajad ei ole põhjendanud, kuidas nende poolt esitatu oleks mõjutanud või oleks pidanud mõjutama vaidlustatud otsusega tehtud haldusotsustuse õiguspärasust ning kuidas nende poolt esitatu oleks tinginud otsusest erineva tagajärje saabumist. Kaebajad on jätnud põhjendamata, millised olid need olulised muudatused või uued tingimused inspeksiooni poolt kohaldatud seaduseredaktsioonis, mis piirasid kaebajate võimalusi võrreldes varasema seaduse redaktsiooniga ja seetõttu halvendasid kaebajate olukorda. Kaebajad ei ole esitanud sisulisi argumente ega tõendanud vaidlustatud otsuse faktilise ja õigusliku aluse puudumist.

Vaidlustatud otsuses on inspeksioon põhjendanud X asutaja sobimatust krediidasutuse olulise osalusega aktsionäriks, kuna X asutaja finantsseisund ei ole piisavalt tugev, et tagada krediidasutuse usaldusväärne ja korrapärane tegevus, kuna asutaja ei olnud suuteline tegema rahalist sisse makset ega toimima jätkusuutliku ja piisavat finantsvõimekust omava

ettevõttena. X asutaja finantsseisundi hindamisel võttis inspeksioon aluseks X poolt tema asutaja kohta esitatud raamatupidamis- ja finantsaruanded. Nimetatud aruannetest tuleneva informatsiooni kohaselt puudusid X asutajal seisuga 31.08.2005 vabad rahalised vahendid sissemaks teostamiseks. X asutaja kassas ja pangakontodel oli rahalisi vahendeid summas 1 031 933 krooni. Samas sissemaks vajalik summa oli 80 miljonit krooni. X ja tema asutaja poolt esitatud väited võimalikest kaasatavatest vahenditest sissemaks teostamiseks olid põhjendamata ning nende kohta ei esitatud tõendeid. X asutaja 19.09.2005 aruande kohaselt oli asutajal vabalt kasutatavaid rahalise vahendeid seisuga 31.08.2005 1 031 933 kr suuruses summas ning jooksva majandusaasta tulude ja kulude vahe näitas kahjumit 42 534 208 kr suuruses summas ehk X asutaja kulutused ületasid saadavaid tulusid 42 534 208 kr suuruses summas.

X asutaja finantsmajandusliku seisundi ning jätkusuutliku tegutsemise võimaluse hindamiseks kasutas inspeksioon laialt levinud ja kasutatavat vaba rahavoo hindamise meetodit. Vastustaja lähtus ka selle meetodi kasutamisel X asutajale soodsamatest eeldustest, ehk sellest, et asutaja käibekapitali vajadus ei muutu ja lisainvesteeringud ei ole tootmismahu säilitamiseks vajalikud. Nimetatud meetodile tuginedes iseloomustas X asutajat erakordselt kõrge lühiajaline võlgnevuse tase väikese rahavoo juures. Summaarne lühiajaline võlgnevus (v.a. käibekapital) ulatus mais erakordse 258 mln kr tasemeni. Prognoositav 12 kuu vaba rahavoog põhitegevuselt moodustas aasta lõpul vaid 13 mln kr. Mai lõpu seisuga suurenes prognoositav rahavoog 32 mln kroonini, mis ei olnud piisav, et teenindada isegi järgneva 12 kuu liisingumakseid (57 mln kr), muudest võlgnevustest rääkimata. Nimetatud faktilised asjaolud tingisid inspeksiooni juhatuse 27.09.2005 otsuse nr 74.

X väide vaidlustatud otsuse piiravast mõjust tema ettevõtlusvabadusele on meelevaldne, kuna kaebajal puudub vahetult ja otseselt PS-st tulenev õigus tegutseda krediidasutusena. Nimetatud vabaduse kasutamist ei ole piiranud mitte vastustaja oma haldusaktiga, vaid on seadusandja poolt piiratud KrAS-s sätestatud tegevusloa nõudega ja seaduses esitatud tegutsemise tingimustega.

Vastustaja peab vajalikuks märkida, et vaidlustatud otsus ei sisalda kõrvaltingimust, vaid otsuse motiveerivas osas on kajastatud inspeksiooni kaalutlus kõrvaltingimuse seadmise võimalikkuse kohta. Inspeksioon jõudis oma kaalutluses järelduseni, et kõrvaltingimuse seadmine ei ole antud juhtumil krediidasutuse aktsiakapitali sissemaksmiseks kohane ja lubatav. Kuna vaidlustatud otsus ei sisalda kõrvaltingimust, siis ei saa ka kõrvaltingimuse puudumine kahjustada ega piirata X õigusi ega huve.

X poolt aktsiakapitali rahaliseks sissemaksiks kõrvaltingimuse seadmine on vastuolus ka kaebaja asutamisosuses sätestatud kaebaja asutaja kohustusega. Vastavalt X asutaja 30.09.2004 tehtud X asutamisosuse p 4 võttis panga asutaja kohustuse tasuda 80 mln kr X aktsiate eest rahalise sissemaksena inspeksiooni poolt määratud tähtpäevaks.

Vaidlustatud otsus ei kahjusta AS Y kui X aktsionäri varalisi õigusi. Kaebaja asub põhjendamatault seisukohale, et isiku kaitstavate subjektiivsete õiguste hulka kuuluvad õigus saada oma varalt tulu ning õigus saada dividende. Nimetatud asjaolude esinemine ei ole põhjuslikus seoses vaidlustatud otsusega, vaid on seotud üksnes kaebaja suutlikkusega oma majandustegevust korraldada ja kaebaja võib teenida oma varalt tulu ka oma tänases majandustegevuses. Vastustaja hinnangul puudub Y-l puutumus vaidlustatud otsuses esitatuga.

KOHTU PÕHJENDUSED

Kohus, ära kuulanud menetlusosaliste seletused ja uurinud kohtule esitatud tõendeid nende kogumis ja vastastikusel seoses, leiab, et kaebused tuleb jätta rahuldamata. Kohus põhjendab oma seisukohta järgmiselt:

1.HKMS §7 lg 1 kohaselt kaebusega võib halduskohtusse pöörduda isik, kes leiab, et haldusaktiga on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi. Tühistamiskaebuse rahuldamiseks peab seega olema täidetud kaks tingimust: vaidlustatav haldusakt peab olema õigusvastane ja rikkuma samas ka kaebaja õigusi. Haldusakti tühistamiseks esitatud kaebuse läbivaatamisel kaitstavate õiguste ja vabadustena tuleb mõista isiku subjektiivseid avalikke õigusi – põhiõigusi ja –vabadusi, seadustest ja muudest õigustloovatest aktidest tulenevaid õigusi.

Finantsinspektsiooni juhatuse 27.09.2005 otsusega nr 74 keelduti X-le (asutamisel) krediidasutuse tegevusloa andmisest. AS Y väidetel rikub kõnealune otsus tema õigust vabale eneseteostusele (PS §19) ja ettevõtlusele (PS §31). Kaebaja leiab, et kui krediidasutuse tegevusloa oleks X-le väljastatud ja X oleks saanud hakata teenima tulu, siis suurendab see Y kui aktsionäri vara, s.o. aktsiate väärtust. Kohus leiab, et vaidlustatud otsus ei riku Y PS §-dest 19 ja 31 tulenevaid õigusi.

PS §31 kohaselt on Eesti kodanikel õigus tegelda ettevõtlusega ning koonduda tulundusühingutesse ja –liitudesse. Seadus võib sätestada selle õiguse kasutamise tingimused ja korra. Tulenevalt PS §9 laieneb nimetatud õigus ka juriidilistele isikutele.

Ettevõtluspiirangutena PS §31 mõttes on käsitatavad nii subjekti suhtes kehtestatud piirangud kui ka piirangud isiku tegevuseks, mille eesmärgiks üldjuhul on tulu saamine kauba tootmise, müümise, teenuste osutamise, vara realiseerimisega jne. Antud juhul ei ole Y suhtes vaidlustatud otsusega ühtki ettevõtluspiirangut kehtestatud ega ka piiratud tema senist tegevust tegeleda kaubandus- ja vahendustegevusega, raudtee kaubaveoteenusega, kinnisvaratehingutega jne ning teenida nendelt tulu. Kaebaja ei esitanud kohtule tõendeid, millest nähtuks, et ta lisaks oma senistele tegevusaladele soovis asuda tegutsema ka krediidasutusena. Nii Y kaebusest kui ka vastustaja poolt kohtule esitatud dokumentidest nähtub selgelt, et tegutsema krediidasutusena soovis ja pidi hakkama asutatav juriidiline isik, s.o. X.

Kohus leiab, et vaidlustatud otsus ei kahjusta ka Y kui X aktsionäri varalisi õigusi, sest kaebaja peab oma varaliste õiguste realiseerimisel arvestama seaduses kehtestatud piirangutega. Kaebaja asub alusetult seisukohale, et tema kaitstavate subjektiivsete õiguste hulka kuulub õigus saada oma varalt tulu ning õigus saada dividende. Nimetatud asjaolusid ei saa seostada vaidlustatud otsusega, sest need asjaolud (varalt tulu teenimine ja dividendid) on seotud vaid kaebaja suutlikkusega oma majandustegevust korraldada. Vaidlustatud otsusega ei ole kahjustatud kaebajal oma varalt tulu teenimist.

Kuna vaidlustatud haldusakt ei riku kaebaja õigusi, siis ei pea kohus hindama neid kaebaja väiteid, mis puudutavad haldusakti väidetavat õigusvastasust. Nimetatud seisukoht on korduvalt välja öeldud Riigikohtu halduskolleegiumi lahendites.

Eeltoodut arvestades tuleb AS Y kaebus jätta rahuldamata ja tulenevalt HKMS §92 lg 1 kaebaja menetluskulud summas 51 021,40 krooni jätta kaebaja enda kanda.

2.Kaebaja X (asutamisel) leiab, et vaidlustatud otsus on õigusvastane seetõttu, et 1)selle tegemisel ei kohaldatud KrAS õiget redaktsiooni, ehk seda seaduse redaktsiooni, mis kehtis kaebaja poolt tegevusloa taotluse esitamise ajal, et 2)KrAS 01.01.2005 jõustunud redaktsioon ei ole kaebaja jaoks soodsam võrreldes taotluse esitamise ajal kehtinud seaduse redaktsiooniga ja et 3)vastustaja on ebaõigesti jätnud kohaldamata aktsiakapitali sissemaksimise osas kõrvaltingimuse.

3.Kaebaja väited tema 01.10.2004 vastustajale esitatud taotluse lahendamisel kohaldatava KrAS redaktsiooni väljaselgitamisel tuginevad HMS §5 lg 5, mille kohaselt, kui haldusmenetlust reguleerivad õigusnormid muutuvad menetluse ajal, kohaldatakse menetluse alguses kehtinud õigusnorme. Kaebaja loeb need KrAS normid menetlusõiguslikeks, millest juhindutakse tegevusloa andmise või keeldumise küsimuse otsustamisel. Kohus kaebaja seisukohaga ei nõustu. HMS §2 lg 1 kohaselt on haldusmenetlus haldusorgani tegevus määruse või haldusakti andmisel, toimingu sooritamisel või halduslepingu sõlmimisel. Seega on haldusmenetluseks vaid haldusorgani tegevus haldusotsuste tegemisel, sest haldusorgan on haldusmenetluse läbiviijaks. Kui materiaaõigus ütleb, millise otsuse peab ametnik tegema, siis protseduurilised ehk menetlusreeglid ütlevad, kuidas otsustamine toimub. Menetlusreeglid kirjeldavad seda, millised toimingud tuleb enne otsustamist teha ja milline peab otsus ise välja nägema. Kohus nõustub vastustajaga selles, et HMS §5 lg 5 viitamine ei ole antud asjas asjakohane, kuna see reguleerib vastustaja poolt läbiviidavat tegevust haldusotsuse tegemisel, mitte aga vaidlustatud otsuse õiguslike aluseid.

4.X (asutamisel) esitas 01.10.2004 Finantsinspeksioonile taotluse krediidasutuse tegevusloa saamiseks. Vaidlustatud otsusega keelduti X-le krediidasutuse tegevusloa andmisest. Otsuse tegemise õiguslikuks aluseks on alates 01.01.2005 jõustunud KrAS §15 lg 1 p 2 ja 4, §29 lg 4 ja §31 g 3 p 7 uus redaktsioon. Kui haldusmenetluse kestel muudetakse seadustes haldusakti andmise materiaaõiguslike eeldusi – õiguslikku alust, siis tekib küsimus, kas lähtuda tuleb haldusmenetluse alguses kehtinud või akti andmise ajal kehtivast normistikust.

Antud asjas soovis kaebaja saada soodustavat haldusakti, s.o. tegevusloa krediidasutusena tegutsemiseks. Üldise põhimõtte kohaselt tuleb isiku taotlus soodustava haldusakti saamiseks vaadata läbi taotleja jaoks soodsama seaduseredaktsiooni kohaselt, on see siis varasem või hilisem. Tagasiulatava jõu saab reeglina anda vaid isikut soodustavatele sätetele. Kaebaja hinnangul kohaldas vastustaja kaebaja suhtes mittesobivat õigusnormi ja mis tingis kaebaja jaoks suhtes ebasoodsa otsuse. Kohus kaebaja seisukohaga ei nõustu.

Vastustaja keeldus kaebajale tegevusloa väljastamisest tuginedes KrAS §15 lg 1 p 2 ja 4, mis on sõnastatud järgmiselt:

„§15. Tegevusloa andmisest keeldumise alused

(1) Finantsinspeksioon võib keelduda taotlejale tegevusloa andmisest, kui:

....

2) ei ole tõendatud asutamisel oleva äriühingu aktsia- või osakapitali täieliku sissemaksmise võimalikkus;

....

4) taotleja juhid, audiitor või aktsionärid ei vasta käesolevas seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud nõutele;“.

Kuni 01.01.2005 kehtinud KrAS §15 lg 1 p 1 sätestas, et „*Finantsinspeksioon keeldub tegevusloa andmisest, kui:*

1) ei ole täidetud käesoleva seaduse §-s 14 sätestatud tingimused või;...“

Kuni 01.01.2005 kehtinud KrAS §14 lg 1 p 1 ja 4 olid sõnastatud järgmiselt:

„§14. Tegevusloa andmine

(1) Finantsinspeksioon annab krediidasutusele tegevusloa, kui:

1) asutatava krediidasutuse aktsia- või osakapital on täielikult rahas sisse makstud või tegevusloa taotleja äriühingu neto-omavahendid vastavad käesolevas seaduses sätestatud nõuetele;

....

4)krediidiasutuses olulist osalust omavad aktsionärid vastavad olulist osalust omavate aktsionäride kohta õigusaktides kehtestatud nõuetele;... “.

Sätete võrdlemisel nähtub, et kuni 01.01.2005 kehtinud KrAS §15 redaktsioon sisaldas imperatiivset keeldu vastustajale krediidiasutuse tegevusloa väljastamiseks isikule, kes ei olnud täitnud kas või ühte krediidiasutuse tegevusloa andmise eeltingimust, sh aktsiakapitali sissemaksmise ja olemasolu nõuet. Alates 01.01.2005 kehtiva KrAS §15 näeb ette Finantsinspektsiooni kaalutusõiguse ning annab vastavalt §14 lg 2 inspektsioonile võimaluse kehtestada taotlejale kohustuslikke kõrvaltingimusi, lähtudes §15 lõikes 1 sätestatud asjaoludest. Seega on alates 01.01.2005 kehtiv KrAS §15 redaktsioon kaebaja suhtes soodsam ja seda põhjusel, et kui kuni 01.01.2005 kehtinud KrAS §15lg 1 p 1 eeldas, et vastavalt §14 lg 1 p 1 pidi asutatava krediidiasutuse aktsiakapital olema täielikult rahas sisse makstud, siis alates 01.01.2005 kehtiv §15 lg 1 p 2 redaktsioon eeldas vaid asutamisel oleva äriühingu aktsiakapitali täieliku sissemaksmise võimalikkuse tõendamist.

5.Vaidlustatud otsusest nähtub, et kaebaja ei esitanud vastustajale tulenevalt KrAS §13¹ lg 1 p2 aktsiakapitali sissemaksmise võimalikkust tõendavaid dokumente. Nähtuvalt X asutamisosuse p 4, võttis kaebaja asutaja, s.o. AS Y endale kohustuse tasuda X aktsiate eest 80 mln krooni (kd I, lk 16-18). Kaebaja aktsiakapitali sissemaksmise tähtajaks määras vastustaja 25.04.2005. Kaebaja asutaja teostas 80 mln kroonise sissemakse 25.04.2005. Pärast aktsiakapitali sissemaksmist moodustus sellest X (asutamisel) vara ja mis on lahutatud kaebaja asutaja varast. Rahalise sissemakse vastu omandas kaebaja asutaja X aktsiad, mitte aga X vara rahaliste vahenditena X nimele avatud kontol Eesti Pangas. 16.06.2005 esitas kaebaja vastustajale taotluse kanda tema aktsiakapitalina sissemakstud summa 80 mln krooni tagasi kaebaja asutaja – AS Y pangavarvele Hansapangas (kd I, lk 106). 17.06.2005 tagastati 80 mln krooni kaebaja asutajale. Kohus nõustub vastustaja väitega, et nii kaebaja kui ka tema asutaja rikkusid ÄS §274 lg 1 sätestatud keeldu tagastada oma aktsionärile tema poolt tehtud aktsiakapitali sissemakse asutamisprotsessi käigus.

Käesolevas asjas on kohtule esitatud dokumentidega tõendatud, et hilisemas haldusmenetluse käigus ei esitanud kaebaja ega tema asutaja vastustajale tõendeid, et X-l on võimalik aktsiakapitali summas 80 mln krooni sisse maksta. 19.09.2005 kirjaga esitas kaebaja vastustajale üksnes väite, et tema aktsiakapitali sissemaksiks vajalikud rahalised vahendid saadakse samadest allikatest, mis 25.04.2005 teostatud sissemakse ajal ja kasumi arvelt (kd I, lk 131). Sellekohaseid tõendeid ei esitanud kaebaja ka kohtumenetluse käigus.

6.Kohus nõustub vastustajaga selles, et kaebaja arutlused kõrvaltingimusest ei ole vastavuses kaebaja poolt esitatud tühistamisaotlusega. Vaidlustatud otsus ei sisalda kõrvaltingimust ja sellest tulenevalt ei saa kõrvaltingimuse puudumine antud otsuse osas kahjustada ega piirata kaebaja õigusi ja huve.

Vaidlustatud otsusest nähtub, et vastustaja on kaalunud kõrvaltingimuse seadmise võimalusi. X asutaja märgib 16.05.2005 vastustajale esitatud taotluses, et ta võtab endale kohustuse tasuda X aktsiakapitali sissemakse viie pangapäeva jooksul krediidiasutuse tegevusloa väljaandmise päevast (kd I, lk 106,107). Sellise kõrvaltingimuse näol on tegemist edasilükkava tingimusega, mille täitmine on eelduseks haldusaktis nimetatud õiguse kasutamiseks. Vaidlustatud otsuses on esitatud kaalutus, millest tulenes võimatus välistada KrAS-s sätestatud krediidiasutusele seatud ühe nõude (aktsiakapitali sissemaksmise tõendatus) mittetäitmise mõju krediidiasutuse tegevusloa andmisest keeldumisele. Tulenevalt KrAS §13¹ lg 1 p 2 peavad aktsiakapitali sissemaksmise võimalikkust tõendavad dokumendid sisaldama vastavalt KrAS §30 lg 3 p 6 andmeid aktsiakapitali sissemaksmiseks kasutatavate rahaliste vahendite päritolu kohta. Seega peab vastustaja enne, kui loeb esitatud dokumentidest saadud teabe piisavaks, saama ülevaate, millisest allikast pärineb isiku raha konkreetse osaluse

omandamisel ning kas rahaliste vahendite allikas on seaduslik ja läbipaistev. Kuna kaebaja ega tema asutaja ei esitanud otsuse tegemise hetkeks tõendeid, mis kinnitaksid kaebaja asutaja poolt kaebaja aktsiakapitali sissemaksmiseks vajalike rahaliste vahendite saamist kolmandatelt isikutelt, ei saanud vastustaja ka hinnata selliste vahendite seaduslikkust ja läbipaistvust ning selliselt saadud vahendite mõju kaebaja asutaja tegevusele ja finantsseisundile. Nähtuvalt vaidlustatud otsusest, ei olnud kaebaja asutaja finantsseisund piisavalt tugev, et tagada kaebaja usaldusväärne ja korrapärane tegevus. Nimetatust tuleneb, et kaebaja aktsiakapitali sissemaksmise võimalikkust tõendava dokumendi esitamise nõude täitmist ei ole võimalik asendada otsusele seatava kõrvaltingimusega.

Kõrvaltingimuse seadmise võimalikkuse kaalumisel arvestas vastustaja veel ka tegevusloa andmise ja kõrvaltingimuse mittetäitmisel tegevusloa kehtetuks tunnistamise tagajärgi kaebajale ja avalikkusele. Kaebaja jõudis vastustajaga samale järeldusele, et kõrvaltingimuse mittetäitumisel oleks selle tagajärjeks krediidasutuse tegevusloa kehtetus, mis toob aga endaga kaasa vastavalt KrAS §19 lg 2 krediidasutuse lõpetamismenetluse. Kohus nõustub vastustajaga selles, et krediidasutuse lõpetamine mõjutab äriühingu majanduslikku seisundit ulatuses, mille tõttu saavad oluliselt kahjustatud nii hoiustajate kui ka krediidasutuse töötajate huvid. Samas mõjutab krediidasutuse tegevusloa kehtetus ka avalikke huvisid ja avalikku usaldust, sest kasutab ju krediidasutus avalikku usaldust oma ärieesmärkide saavutamiseks. Kohus peab vajalikuks veel märkida, et kaebaja poolt aktsiakapitali rahaliseks sissemaksiks kõrvaltingimuse seadmine on vastuolus kaebaja asutamisosuses sätestatud kaebaja asutaja kohustusega tasuda 80 mln krooni kaebaja aktsiate eest rahalise sissemaksena vastustaja poolt määratud tähtpäevaks.

7. Kaebaja väidetel nägi taotluse esitamise ajal kehtinud KrAS §14 lg 1 p 1 ette tegevusloa keeldumise alusena 2 asjaolu üheaegset esinemist – aktsiakapitali mitteõigeaegne sissemaksmine ning taotletava äriühingu neto-omavahendite mittevastavus KrAS nõuetele ja seetõttu pidi vastustaja tõendama mitte ainult fakti, et aktsiakapital ei ole nõutud ajaks sisse makstud, vaid veel ka seda, et taotletava äriühingu neto-omavahendid ei vasta KrAS nõuetele. Kohus kaebaja väitega ei nõustu ja seda põhjusel, et kuni 01.01.2005 kehtinud KrAS §14 lg 1 p 1 ei näinud ette kahe ülalnimetatud asjaolu üheaegset esinemist. Nimetatud sätte rakendamise eelduseks oli asjaolu, et asutatava krediidasutuse (antud juhul X) aktsiakapital pidi olema täielikult rahas sisse makstud *või* tegevusluba taotletava äriühingu neto-omavahendid vastavad seaduses sätestatud nõuetele. Käesoleval juhul ei ole AS Y krediidasutuse tegevusluba taotleval äriühinguks, vaid asutatava krediidasutuse – X aktsionäriks. Seega on kaebaja viide tegevusluba taotleva äriühingu neto-omavahendite hindamisele antud asjas asjakohatu.

8. Kaebaja leiab, et vaidlustatud haldusakt rikub kaebaja PS §31 tagatud ettevõtlusvabadust. Kohus kaebajaga ei nõustu. Kaebaja väide vaidlustatud otsuse piiravast mõjust kaebaja ettevõtlusvabadusele on meelevaldne, sest kaebajal puudub vahetult PS-st tulenev õigus tegutseda krediidasutusena. Kaebaja poolt viidatud PS §31 kaitstav õigushüve – ettevõtlusvabaduse kasutamine on piiratud KrASga, mis sätestab ettevõtlusvabaduse kasutamise tingimused ja korra tegevuse alustamisel või tegutsemisel krediidasutusena. Seega ei ole kaebaja ettevõtlusvabadust piiratud vaidlustatud otsusega, vaid seadusandja poolt KrASs sätestatud tegevusloa nõudega ja seaduses sätestatud tegutsemise tingimustega. Kaebaja käsitus, et „Iga negatiivse tagajärjega haldusakt rikub eeldatavalt akti adressaadi õigusi ja vabadusi“ on väär. Isiku õigusi võib rikkuda vaid mitteõiguspärane haldusakt.

9. Vaidlustatud otsuse tegemise õiguslikuks aluseks on ka KrAS §29 lg 4, mille kohaselt võib pangas olulist osalust omandada isik, kes on võimeline tagama panga kindla ja usaldusväärse

juhtimise. Kuna vastustaja on haldusmenetluse käigus talle esitatud tõendite põhjal leidnud, et kaebaja asutaja ei ole võimeline tagama asutatava panga kindlat ja usaldusväärset juhtimist, siis on ka see asjaolu olnud X-le tegevusloa andmisest keeldumise aluseks vastavalt KrAS §15 lg 1 p 4.

10.HKMS §15 lg 3 kohaselt kaebaja on kohustatud põhjendama oma väiteid vastavate tõenditega. Kaebaja viide võimalikult kohaldamisele kuuluvale seaduse redaktsioonile ei vabasta kaebajat sisuliste argumentide ning tõendite esitamise kohustusest. Käesolevas asjas ei esitanud kaebaja kohtule ühtki tõendit, mis lükkaksid ümber vaidlustatud otsuses tuvastatud asjaolud.

Eeltoodut arvestades tuleb X (asutamisel) kaebus jätta rahuldamata ja kaebaja õigusabikulud summas 90 624 krooni jätta kaebaja enda kanda.

Marion Vakker
Kohtunik